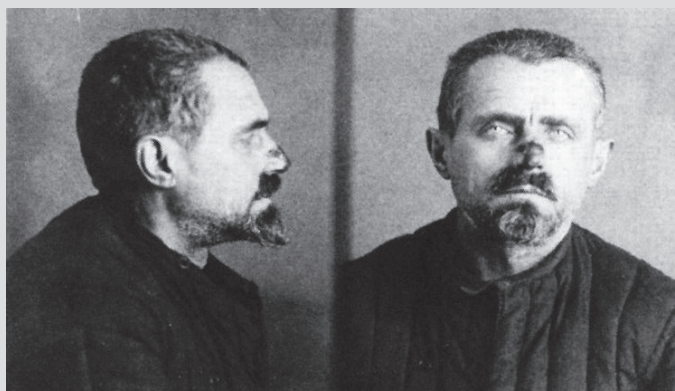
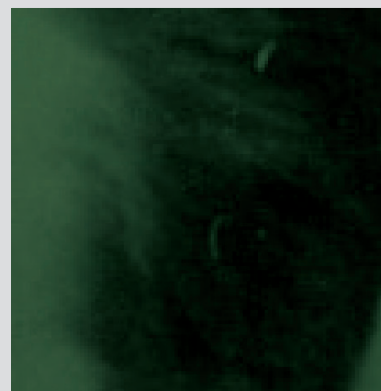
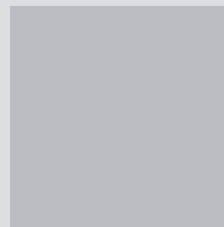
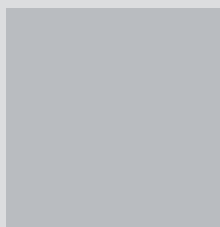
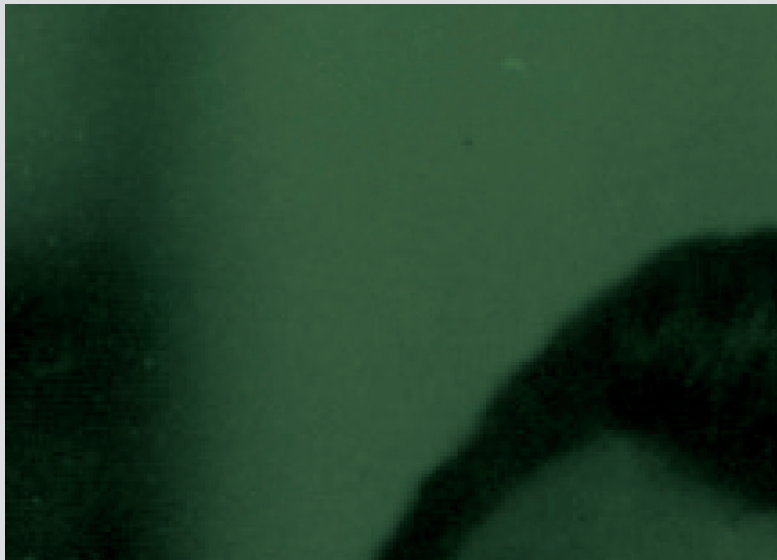
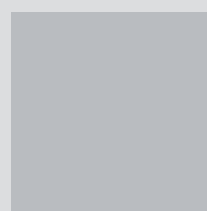
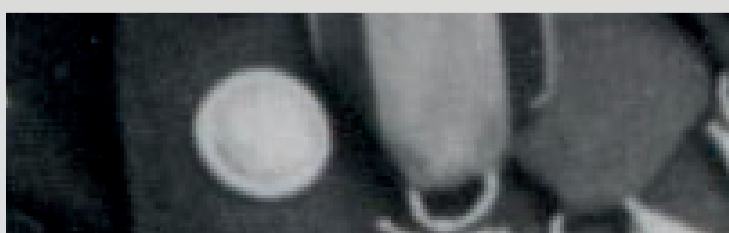
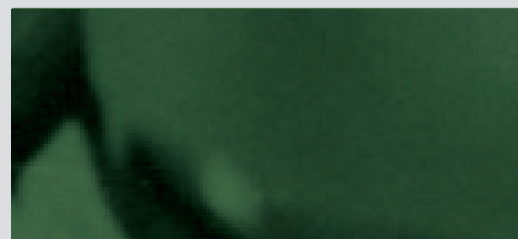
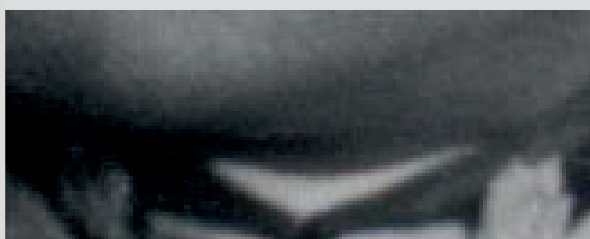

Michał Tokarzewski- -Karaszewicz

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

BE BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE

„Torwid”

Generał Michał Tokarzewski-Karaszewicz walczył o niepodległość jako oficer I Brygady, był w ścisłym kręgu wybitnych oficerów legionowych. Bezspornie kojarzony jest z formowaniem jednej z pierwszych organizacji konspiracyjnych w okupowanej Polsce. To właśnie on 27 września 1939 r. stanął na czele Służby Zwycięstwu Polski, która dała początek Polskiemu Państwu Podziemnemu. Przyjął wtedy pseudonim „Torwid”. Urodzony we Lwowie, walczył o wolną Polskę już podczas I wojny światowej. W swoim życiu nie ustawał w staraniach o najlepszą przyszłość kraju, o czym świadczyła również jego działalność po zakończeniu wojny w 1945 r., gdy pozostawał na emigracji.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1892

Dzieciństwo i młodość

Michał Tadeusz Tokarzewski przyszedł na świat 21 grudnia 1892 r. (niektóre źródła podają, że 5 stycznia 1893 r.) we Lwowie jako syn Bolesława Wincentego Tokarzewskiego oraz Heleny z Lerchów. Bolesław tuż po urodzeniu syna zostawił rodzinę, dlatego to matka wychowała przyszłego generała, wpajając patriotyzm oraz głęboką wiarę. Odejście ojca spowodowało, że rodzina znalazła się w trudnej sytuacji finansowej. Zahartowało to jednak Tokarzewskiego, a także miało wpływ na jego działania w przyszłości, gdy poświęcał się pracy społecznej.

→ Michał Tokarzewski
w 1911 r.

📖 D. Bargiełowski,
Po trzykroć pierwszy.
Gen. Michał Tokarzewski-
Karaszewicz, t. 1,
Warszawa 2000

↑ Panorama Lwowa z 1905 r. – miasta, z którym gen. Tokarzewski-Karaszewicz był związany nie tylko urodzeniem, lecz także przyszłymi kolejami życia.

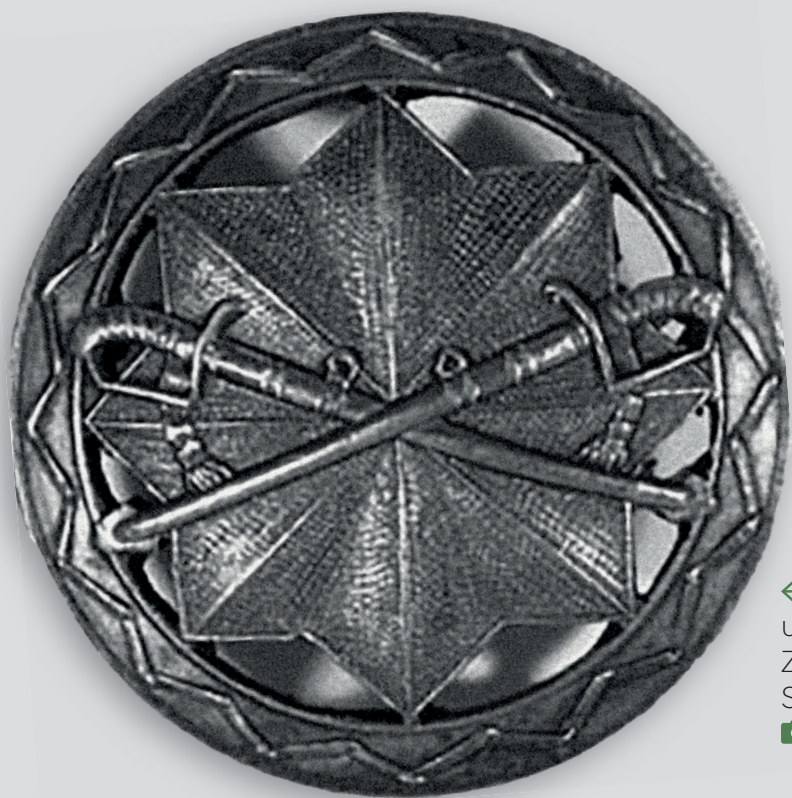
📖 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1911

Ku Niepodległej

← Pamiątkowa odznaka ukończenia szkoły oficerskiej Związku Walki Czynnej i Związków Strzeleckich, tzw. Parasol.

📄 Domena publiczna

Tokarzewski już w czasie nauki zaczął aktywnie działać w organizacjach na rzecz odzyskania niepodległości przez Polskę. W 1911 r. zgłosił się do Związku Strzeleckiego oraz Związku Walki Czynnej i rozpoczął służbę wojskową. Przyjął wtedy pseudonim „Karasiewicz”, który jako „Karasiewicz” stał się drugim członem nazwiska. Po zakończeniu służby w armii austriackiej podjął studia najpierw we Lwowie, a następnie w Krakowie, nie porzucając jednak działalności w Związku Strzeleckim.

↑ Ćwiczenia Związku Strzeleckiego. Przemarsz oddziałów przez Zakopane. Na czele kolumny idą Józef Piłsudski (z lewej) i Kazimierz Sosnkowski (z prawej), kompanię prowadzą Mieczysław Ryś-Trojanowski (z prawej) i Michał Tokarzewski, 19 sierpnia 1913 r.

📄 AIPN

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

A black and white portrait of a man with a mustache, wearing a military uniform with a high collar adorned with stars. The image is split vertically: the left side is dark green, and the right side is dark grey. A semi-transparent dark green rectangle is overlaid on the lower half of the image, containing white text.

***Byłem i będę, jako
żołnierz i obywatel,
piłsudczykiem,
jakim zostałem
w 1912 roku.***

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

M. Tokarzewski-Karaszewicz, *Jak
powstawała Armia Krajowa*, „Zeszyty
Historyczne” (Paryż) 1964, nr 6, s. 22

Po wybuchu I wojny światowej służył m.in. w V Batalionie Strzelców Piłsudskiego. Już na początku działań wojennych, w październiku 1914 r. pod Łaskami został ranny i trafił do szpitala. Jednakże chęć dalszej walki w Legionach o powrót Polski na mapy spowodowała, że uciekł z niego i wrócił do swoich kompanów z oddziału. W lipcu 1916 r. pod Kostiuchnówką walczył w jednej z najkrwawszych bitew stoczonych przez Legiony Polskie. Rok później, w lipcu 1917 r. doszedł do szczytu i objął stanowisko dowódcy 5. Pułku Piechoty. Przez problemy zdrowotne ponownie trafił do szpitala. Po zakończeniu kuracji dołączył do tajnej Polskiej Organizacji Wojskowej, mającej na celu działania wywiadowcze i dywersyjne przeciw Rosji, a następnie przeciwko Austro-Węgrom oraz Prusom. Pracując w jej strukturach, został wysłany do Rosji, gdzie powierzono mu misję organizowania struktur POW. W wyniku dekonspiracji oraz obawy przed represjami w październiku 1918 r. wrócił jednak do Krakowa.

→ Michał Tokarzewski w 1915 r.
📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1918

W służbie Niepodległej

Po walkach o Przemyśl i odbiciu miasta w listopadzie 1918 r., gdzie dowodził 5. pp, z podległym sobie oddziałem wyruszył na pomoc oblężonemu Lwowowi. Za udział w jego odsiecz w 1920 r. odznaczony został Orderem Virtuti Militari. W kwietniu 1919 r. Tokarzewski-Karaszewicz brał udział w wyprawie wileńskiej, a latem razem ze swymi ludźmi zdobył Dyneburg. Wobec ofensywy bolszewickiej otrzymał rozkaz sformowania Brygady Rezerwowej, co też pomimo wielu trudności ucznił. Jej żołnierze walczyli m.in. na froncie południowym. Po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej w maju 1921 r. powierzono mu dowództwo nad stacjonującą na Wileńszczyźnie 19. Dywizją Piechoty. W kolejnych latach pełnił funkcję m.in. dowódcy 25. DP w Kaliszu. Tokarzewski w okresie II RP znany był nie tylko z dokonań militarnych. Oprócz działalności wolnomularskiej jako osoba głęboko wierząca dużo czasu poświęcał teozofii. Udzielał się także społecznie, aktywnie działając w organizacjach kombatanckich.

→ Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz w Drohobyczu, 1938 r.

📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

↑ Zasługi Tokarzewskiego dla Lwowa są ogromne. To dzięki niemu oraz jego ludziom miasto pozostało polskie po walkach z Ukraińcami. Z tego też powodu w okresie międzywojennym cieszył się wielką estymą mieszkańców, otworzyło to mu także kolejne ścieżki kariery wojskowej. Na fotografii budynek szkoły im. Sienkiewicza we Lwowie, a przed nim żołnierze przybyli z Przemyśla na odsiecz Lwowa pod dowództwem płk. Michała Tokarzewskiego, grudzień 1918 r.

📷 WBH

1939

W obronie Ojczyzny

↑ Polscy oficerowie w czasie jednego ze spotkań w 1935 r. Idą od lewej: gen. Edmund Knoll-Kownacki, gen. Tadeusz Kasprzycki, gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz, płk Józef Kustroń.
📷 NAC

Po agresji Niemiec na Polskę 1 września 1939 r. gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz zajmował się koordynacją wycofujących się wojsk Armii „Pomorze”. Brał także udział w jednej z największych walk w czasie obrony wrześniowej – bitwie nad Bzurą. 11 września 1939 r. pod jego dowództwem utworzona została Grupa Operacyjna „Michał”, a jej zadaniem była osłona tyłowych oddziałów armii „Poznań”. Niedługo potem, bo w nocy z 20 na 21 września 1939 r. po dramatycznych próbach przebicia się, Tokarzewski-Karaszewicz dotarł do Warszawy, co zakończyło działalność jego Grupy Operacyjnej.

↑ Największą bitwą w czasie niemieckiej inwazji na Polskę była ta stoczona w rejonie Kutna w dniach 9–22 września 1939 r. Przeciwko Wehrmachtowi stanęły Armia „Poznań” i Armia „Pomorze”. Pierwsze uderzenie Wojska Polskiego zadało Niemcom spore straty. Po kilku dniach zaciętych walk, m.in. z powodu coraz większych braków zaopatrzeniowych oraz groźby pełnego okrążenia, oddziały polskie podjęły w niewielkim tylko stopniu udaną próbę wycofania się w kierunku Warszawy, co zakończyło działania w tym regionie. Na zdjęciu Polacy odprowadzający konie niedaleko Sochaczewa.

📷 AIPN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Początki PPP

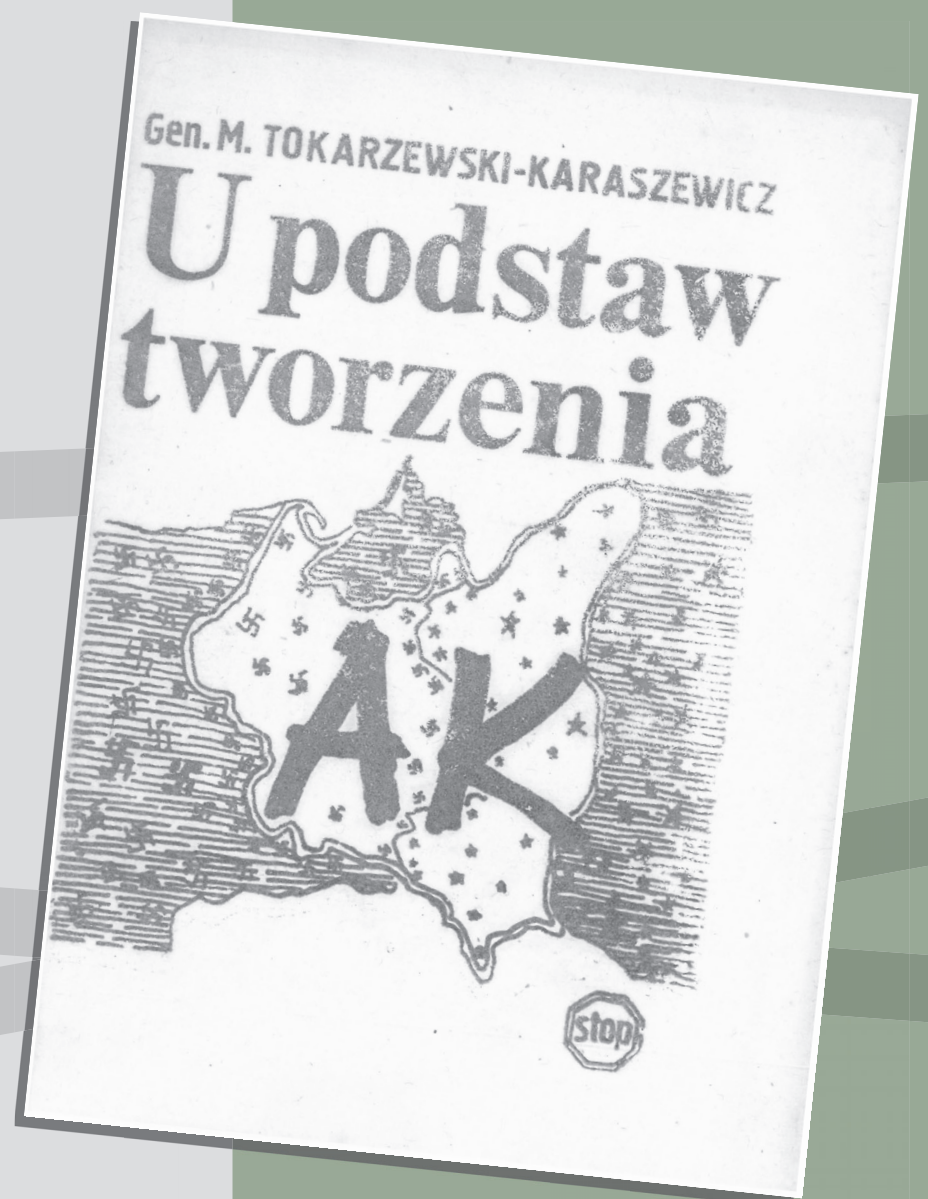
↑ Gmach Poczтовой Kasy Oszczędności w Warszawie. W tym budynku w końcu września 1939 r. zawiązała się Służba Zwycięstwu Polski.

📍 NAC

→ Gen. Tokarzewskiemu-Karaszewiczowi została powierzona misja prowadzenia działań przeciw okupantowi sowieckiemu w rejonie Lwowa. O przeżyciach i refleksjach na temat początków konspiracji często mówił w czasie swoich powojennych wystąpień.

📍 Ze zbiorów autora

Jeszcze w czasie regularnych walk żołnierzy Wojska Polskiego z siłami agresorów zaczęły zawiązywać się organizacje mające na celu walkę z okupantami. Jedną z pierwszych była powołana 27 września 1939 r. Służba Zwycięstwu Polski, na której czele stanął gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz. Za cel obrała skupienie wszystkich podobnych organizacji, co ułatwiłoby działania w walce z Niemcami i ZSRS. Gdy w listopadzie 1939 r. w miejsce SZP powołano nową organizację, Związek Walki Zbrojnej, został dowódcą Obszaru III – Lwów.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oświadczyłem gotowość podjęcia się odpowiedzialności

***za zorganizowanie zbrojnego oporu przeciwko
okupantowi i gotowości wszczęcia otwartej walki,
gdy na to pozwoli położenie wojenne.***

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

M. Tokarzewski-Karaszewicz,
U podstaw tworzenia AK,
Warszawa 1984, s. 7

W Sowietach

↑ Falszowy dowód osobisty sporządzony przed wyprawą Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza na wschód.

📖 D. Bargiełowski, *Po trzykroć pierwszy. Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz*, t. 2, Warszawa 2001

„Torwid” jako Tadeusz Mirowy, próbując przedostać się do Okręgu Lwów, został aresztowany przez Sowietów w nocy z 6 na 7 marca 1940 r. Najpierw osadzono go w Przemyślu, a następnie trafił do Dniepropietrowska. We wrześniu skazany został na pięć lat pobytu w poprawczym obozie pracy i zesłany do Kargopola. Już po rozpoznaniu generała Sowietci starali się namówić go do współpracy, ten jednak wielokrotnie odmawiał. Ostatecznie, podobnie jak inni żyjący jeszcze polscy oficerowie, został zwolniony z więzienia po podpisaniu 30 lipca 1941 r. układu Sikorski-Majski.

← Michał Tokarzewski-Karaszewicz po aresztowaniu przez NKWD w 1940 r. pod imieniem i nazwiskiem Tadeusz Mirowy.
📖 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

O wolną Polskę

↑ Dowództwo Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS. Od lewej: gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz, gen. Zygmunt Bohusz-Szyszko, gen. Władysław Anders, płk Leopold Okulicki, gen. Mieczysław Boruta-Spiechowicz.

📷 NAC

Niedługo po opuszczeniu więzienia gen. Tokarzewski-Karaszewicz został dowódcą tworzonej w Tockoje w ZSRS polskiej 6. Lwowskiej Dywizji Piechoty. Wobec ograniczenia racji żywnościowych przez Sowietów w 1942 r. Armia Polska została przeniesiona do Iranu i Iraku. Ze względu na braki kadrowe i uzbrojeniowe rok później 6. DP została przeformowana w brygadę i włączona w skład 5. Kresowej Dywizji Piechoty. Jej żołnierze wzięli udział w kampanii włoskiej, walcząc pod Monte Cassino, o Ankonę oraz Bolonię. Generał Tokarzewski-Karaszewicz został jednak na Bliskim Wschodzie, gdzie zajmował się sprawami organizacyjnymi polskich wojsk.

← Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz w czasie pobytu w Teheranie, Iran, 1942 r.

📷 IPMS, Ośrodek KARTA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Na emigracji

↑ Tablica epitafijna gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza w kościele pw. św. Jacka w Warszawie.

📍 AIPN

Po zakończeniu wojny gen. Tokarzewski-Karaszewicz chciał kontynuować walkę podziemną z Sowietami, nie otrzymał jednak zgody na powrót do kraju. Niedługo potem został przydzielony do służby w 2. Korpusie Polskim, gdzie pozostał do końca 1946 r. W 1947 r. zakończył służbę wojskową i zamieszkał w Londynie. Ze względu na problemy finansowe podjął się fizycznej pracy zarobkowej.

Nie przeszkodziło to mu aktywnie działać w różnych organizacjach polonijnych i kombatanckich. W sierpniu 1954 r. prezydent August Zaleski mianował go Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych i ministrem obrony narodowej. Przyjął nominację, choć przez wiele lat ciężko chorował, co utrudniało mu pracę oraz działalność na rzecz innych. Zmarł 22 maja 1964 r. w czasie jednego z leczniczych pobytów w Casablance.

↓ Moneta z wizerunkiem gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza.

📍 Ze zbiorów autora

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

A portrait of General Michał Tokarzewski-Karaszewicz, a Polish military officer. He is shown from the chest up, wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt and a dark tie. The background is a light, neutral color. The portrait is split vertically by a thin white line.

Jeżeli wojny nie będzie, to musimy walczyć o niepodległość

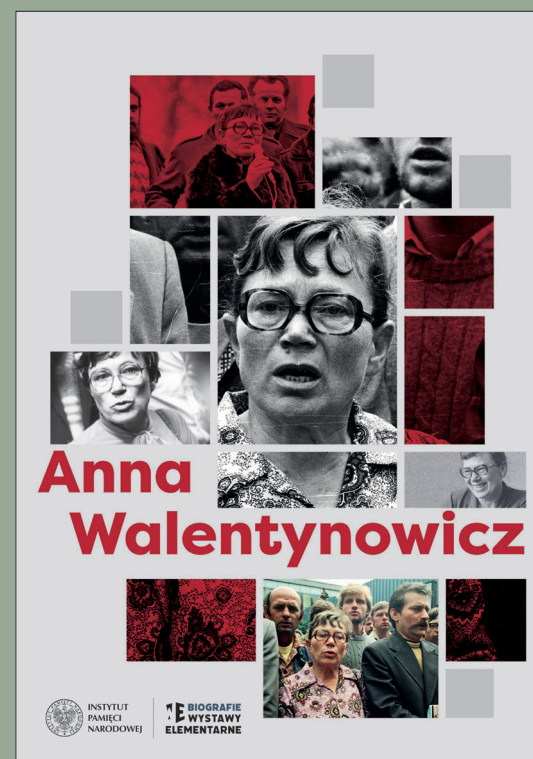
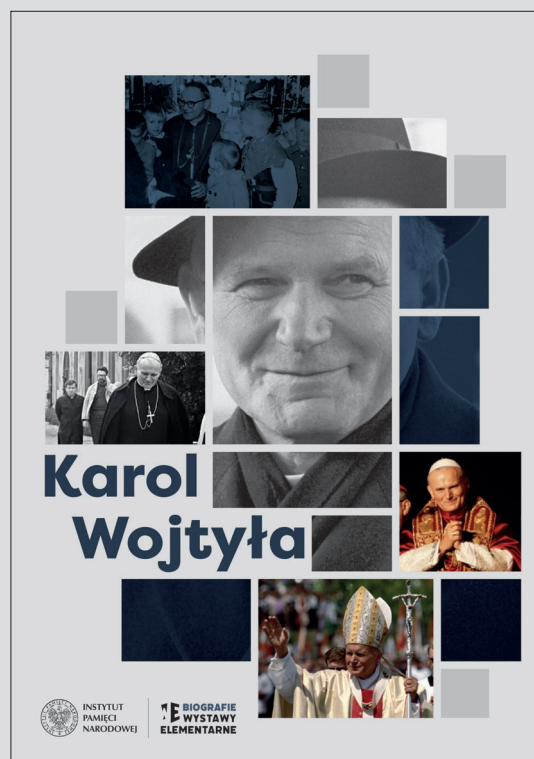
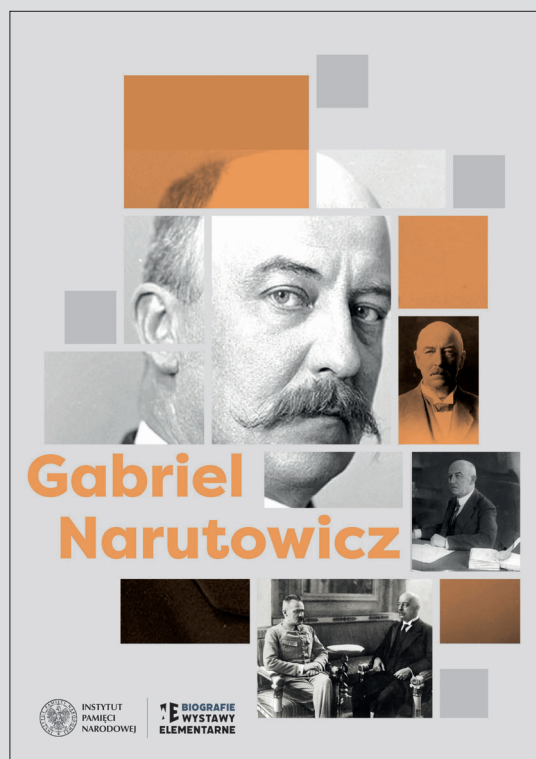
***jako przedłużone ramię Kraju, i tylko to a nie
obawa przed represjami może być uzasadnieniem
pozostania naszego na emigracji.***

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

D. Bargiełowski, *Po trzykroć pierwszy.*
Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz, t. 3,
Warszawa 2002, s. 117

Zobacz więcej wystaw z serii na
www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autor Wystawy: Radosław Wnorowski

Recenzja: dr hab. Marek Gałęzowski

Korekta: Edyta Chrzanowska

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Radosław Wnorowski

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Narodowego Archiwum Cyfrowego,
Wojskowego Biura Historycznego, Ośrodka KARTA, Archiwum Instytutu
Pamięci Narodowej, autora, domeny publicznej

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**